

<https://bizzness.net>

העדפה מתקנת: רק לחלק קטן מהחרדים

האם החוק למתן ייצוג הולם למגזר החרדי בשירות הציבורי, אכן ממלא את ייעודו? • מחקר חדש מציע חלופות להסרת חסמים לא סבירים לשילוב חרדים במגזר הציבורי • לדברי החוקרים: אפילו במקרים בהם נדרש תואר אקדמי לעצם התפקיד, ייתכן שבשם ה'צדק החלוקתי' על המדינה לבחון אופן הכשרה שונה ייעודי לתפקיד

שי קליין 21.07.2019

אוניברסיטת ניו-יורק | צילום אילוסטרציה: littleny, שטארסטוק

תואר אקדמי מהווה תנאי סף בקבלה למשרות רבות בשירות הציבורי. הדבר נקבע: בחוק ביחס למשרות מסוימות; בתקנות ביחס למשרות אחרות; ובתקנון שירות המדינה (תקשי"ר) באופן גורף, ביחס למשרות מדרגת ניהול בינונית ומעלה כאשר מדובר במכרז כומבי.

סעיף 15א לחוק שירות המדינה (מינויים) שנתקבל בסוף שנת 2017, קובע כי בכלל התפקידים בשירות המדינה, יש לתת ייצוג

הולם הולם לעובדים חרדים. החלטת ממשלה שנתקבלה לאחר מכן, קבעה כי עד לסוף שנת 2020 יהוו החרדים, לפחות 7% מכלל העובדים החדשים שייקלטו בשירות המדינה. חוק זה התקבל, לאחר וועדות שונות שבחנו את המצב הקיים, תוך בחינת המצב שהיה קיים אז, כאשר עמדו בפניהם גם השיקולים להורדת תנאי הסף למשרות המדוברות. בסופו של דבר, לא שוננו בחינות הסף, כך שהתנאים זהים למשרות המיועדות לכלל האוכלוסייה.

<https://bizzness.net?>

שת עם כל השפוח'ע
מתחם אירוח אקסלוסיבי
15 צימרים (עד 65 איש) בנאות הגולן
מותאם למשפחות, זוגות וקבוצות
☎ 050-2693989

(=pasID=OTk5Nzc=&pasZONE=NjUwMjc

דא עקא, תנאי הסף האמור, מגביל את רוב בני המגזר מלזכות בהעדפה המתקנת הזו. כאשר אלו שכן נקלטים, מגיעים משולי המגזר היוצאים לאקדמיה. דרישת תואר אקדמי כתנאי סף לשירות הציבורי, מהווה עדיין חסם בפני רוב הציבור החרדי, שפונה ברובו – כאשר מסיים את חוק לימודיו התורניים – מיד לעולם המעשי של התעסוקה, כשרק חלק ממנו לומד, בעיקר במכללות המקצועיות או הטכנולוגיות.

פסיקות שונות של בית הדין לעבודה, התייחסו אל מתחם סבירות, בו יש למדוד את הדרישה לתואר אקדמי, כדי לקבוע אם בית הדין יכול להתערב בהחלטה לדרישת סף זו. כלומר, במקרים בהם הדרישה לתואר, אינה סבירה, יוכל בית הדין להידרש לסוגיה ולשנות את תנאי הסף. ייתכן שפסיקות אלו, תוכלנה לסייע לשילוב כלל המגזר החרדי להשתלב בשירות הציבורי, על פי כישוריהם ונסיונם, ולא דווקא על פי תארם, שלא תמיד תורם לתפקיד המוצע.

מחקר חדש של החוקרים ניצה (קלינר) קסיר – פרופ' מן המניין בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב ועמיתה בכירה במכון החרדי למחקרי מדיניות, יורם מרגליות – משנה ליו"ר המכון החרדי למחקרי מדיניות ואליהו ברקוביץ – חוקר במכון החרדי למחקרי מדיניות, מניח את התשתית העיונית להכרעה, האם דרישת תואר אקדמי כתנאי סף להגשת מועמדות לקבלה למשרות בשירות הציבורי עומדת במתחם הסבירות.

במסגרת המחקר טוענים החוקרים, כי תפקיד המדינה הוא השאת רווחת התושבים. חלק גדול מפעילותה נעשה באמצעות עובדיה, ולכן, על המדינה, לבחור את עובדיה באופן שישיא את תפוקתם ביחס לשכר המשולם להם, והדבר ייטיב עם התושבים, בהיות העובדים משרתי הציבור.

כיוון שכך, מציבים החוקרים את השאלה, מתי קביעת תואר אקדמי כתנאי סף לקבלה לעבודה, אכן מביאה להשאת התפוקה ביחס לשכר? אמנם, בחלק מהתפקידים התואר נדרש לצורך מילוי התפקיד. אך במקרים אחרים רבים, המדינה כמעבד, מסתמכת על דרישה של תואר אקדמי בשל היעדר מבחנים ספציפיים של כשירות והתאמה לתפקיד.

לדעת החוקרים בכל אותם מקרים שבהם אין הכרח בתואר אקדמי לשם ביצוע התפקיד, והתואר משמש בעיקר כאיתות על איכות המועמד, ייתכן שהשקעה בפיתוח מבחני כשירות והתאמה לתפקיד המסוים תשתלם, באופן שתפוקת העובדים שיתקבלו תהיה גבוהה יותר, וזאת במידה שתצדיק את הנשיאה בעלות של המבחנים הפרטניים.

עם זאת, אחד מיתרונות הדרישה של תואר אקדמי, לעומת מבחני כשירות אישיים, הוא קלות הפיקוח והאכיפה של השימוש בקריטריון סינון מועמדים זה.

(=<https://bizzness.net?pasID=MTEExMDUx&pasZONE=NjU5OTg>),

גם במקרים שהתואר האקדמי נחוץ לביצוע העבודה ודרישתו מעלה את התפוקה של עובדי המדינה, מתעוררת שאלת הצדק החלוקתי. אם דרישת תואר אקדמי גורמת להדרה של אוכלוסיות מטיימות, כגון הערבים והחרדים, בשל מתאם חיובי גבוה בין העדר השכלה אקדמית לבין שייכות לאיגנה קהילה, מה ראוי שהמדינה תעשה? בפונקציית הרווחה החברתית משוקללים יעילות (תפוקה גבוהה ביחס לעלות) עם צדק חלוקתי, השאת הרווחה של התושבים דורשת לאזן בין השניים גם במקרה של קביעת תנאי סף מוצדקים במכרזים.

עוד מלינים עורכי המחקר, כי קיימים חסמים לא פורמליים נוספים שראוי לתת עליהם את הדעת. כך, למשל, סטודנטים לתואר ראשון ושני ממוסדות מאושרים יכולים להתמודד למשרת סטודנט בשירות הציבורי בהליך של מכרז מאגר ולאחר שיקלטו, יהיו זכאים להתמודד במכרזים פנימיים ובין משרדיים בדרישות תנאי סף מופחתים.

הסטודנטים העובדים במשרת סטודנט או מתנדבים, נחשפים לעבודה בשירות הציבורי ומשיגים ניסיון ודריסת רגל, שיייתכן ויסייעו להם להתקבל לאחר מכן לתפקידים ציבוריים. גם כאלו הדורשים זכאות לתואר, כשהם טרם סיימו את לימודיהם. מסלול זה אינו פתוח בפני תושבים שאינם סטודנטים, או בפני אלו שלומדים במסגרות אקדמיות שאינן מאושרות על ידי נציבות שירות המדינה.

החוקרים מציינים כי שילוב סטודנטים בשירות הציבורי הוא מדיניות ראויה, אך יש להכיר בכך שהדבר מפלה לרעה את מי שאינו סטודנט. כפתרון הם מציעים לפתח מסלולי הכשרה ייעודיים לתפקידים המוגדרים, שעשויים לפצות על כך.

בסיכום מחקרם, הם מביאים ראיות כי בד בבד עם הצבת תואר אקדמי כתנאי סף, המחוקק נתן לממונה סמכות ושיקול דעת לווטר על דרישה זו, בהתאם לשקלול נתונים אחרים הרלוונטיים לשאלת כשירותו של המועמד למילוי התפקיד, כניסיון והכשרה. לדבריהם, החלטה שאינה שוקלת זאת אינה החלטה סבירה.

לטענתם, מן הראוי שהמדינה תשקול גם שיקולי צדק חלוקתי. מאחר ודרישת תואר אקדמי משפיעה באופן שונה על אוכלוסיות שונות, מן הראוי להשקיע משאבים בתכנון ובביצוע של בחינות פרטניות של המועמדים לעבודה.

אמנם, המדינה תישא עלויות שלכאורה אינן מוצדקות בכובעה כמעסיק, אך הן ראויות בהנחה שפונקציית המטרה שלה, היא השאה של הרווחה החברתית בכללותה. כמו כן, יש לשקול השקעת משאבים נוספים, מעבר למוצדק משיקולי יעילות, בהכשרה ספציפית של אוכלוסיות חסרות תואר אקדמי, באופן שיאפשר להן לרכוש את הכישורים הספציפיים הנדרשים להשתלבות בשוק העבודה בכלל ובשירות המדינה בפרט.

הצעה נוספת שהועלתה בעבר, היא להכיר בתואר רב, או במבחנים עיוניים שונים, כתחליף ראוי לתואר ראשון, היות ובמשרות רבות כפי שכותבים החוקרים התואר איננו נצרך באופן ישיר למשרה האמורה אלא כראיה כי מדובר באדם מתאים מבחינת יכולות הבנה ותפיסה או רצינות כללית.

גם הצעה זו עמדה בפני הוועדות השונות שבחנו את ההעדפה המתקנת למגזר החרדי, אולם בסופו של דבר לא נכללה בחוק.

תגיות: <https://bizzness.net/tag/%d7%94%d7%9e%d7%9b%d7%95%d7%9f-%d7%94%d7%97%d7%a8%d7%93%d7%99-%d7%9c%d7%9e%d7%97%d7%a7%d7%a8%d7%99-%d7%9e%d7%93%d7%99%d7%a0%d7%99%d7%95%d7%aa-%d7%9e%d7%aa%d7%a7%d7%a0%d7%aa>, [העדפה מתקנת](https://bizzness.net/tag/%d7%94%d7%a2%d7%93%d7%a4%d7%94-%d7%9e%d7%aa%d7%a7%d7%a0%d7%aa), [חרדים בשירות הציבורי](https://bizzness.net/tag/%d7%97%d7%a8%d7%93%d7%99%d7%9d-%d7%91%d7%a9%d7%99%d7%a8%d7%95%d7%aa-%d7%94%d7%a6%d7%99%d7%91%d7%95%d7%a8%d7%99), [תואר](https://bizzness.net/tag/%d7%97%d7%a8%d7%93%d7%99%d7%9d-%d7%91%d7%a9%d7%99%d7%a8%d7%95%d7%aa-%d7%94%d7%a6%d7%99%d7%91%d7%95%d7%a8%d7%99), [אקדמי](https://bizzness.net/tag/%d7%aa%d7%95%d7%90%d7%a8-%d7%90%d7%a7%d7%93%d7%9e%d7%99)

